

Inatsisartunut ilaasortaq
Knud Kleemann, Atassut

18-08-2025
Suliap nr. 2025 - 15682
Akt. Id.
25595117

Postboks 260
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 66 66
E-mail: PN@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

§ 37 naapertorlugu inuit ersinngitsumik innarluutillit atugaat pillugit apeqqummut nr. 122-2025-mut akissut

Asasara Knud Kleemann

Inatsisartut suleriaasianni § 37, imm. 1 naapertorlugu Naalakkersuisunut apeqquteqarputit. Apeqqutitut uannit akisassanngorlugit innersuunneqartunut qujavunga. Apeqqutit ilaarneqarput ataanilu akineqarlutik.

1. Ersinngitsumik innarluutillit atugaannik pitsanngorsaaniarnermi Naalakkersuisut qanoq pilersaaruteqarpat?

Akissut: Siullermik maluginiarneqassaaq, Naalakkersuisut inuit innarluutillit pissutsit atugaasa pitsanngorsaaviginissaannik sulerusussuseqarlutik suliaqarniarlutik aalajangersimammata, tamannalu ilaatigut naalakkersuisooqatigiinnissamik isumaqatigiisummi allassimavoq.

Inuit ersinngitsumik innarluutillit immikkut unammilligaqarsinnaanerat isumaqatigaara. Taamaattorli ersinngitsumik innaarluuteqarnerit piviusumik qanoq ittuuneri apeqqutaatillugit assigiinngitsumik unammilligassat naaperiarneqassapput Innuttaasut ilaannit Solsikkesnoren-imik suliniummut annertunerusumik periarfissaqarnissaq kissaatigineqassaaq. Uanga Solsikkesnoren-ip nunatsinni siaruaannissaanut periarfissat misissorlugit aallarertorpunga. Innuttaasunut naqinnernik ilisarsisinnaanngitsunut pingaarutilimmik ikiutissatut atortussaq tassaasinnaavoq angerlarsimaffimmi, atuarfimmi suliffimmiluunniit qarasaasiatigut app-i, taamaakkaluartorli kikkulluunniit ornissinnaasaanni sumiiffinni, tassa imaappoq sumiiffinni tamani allassimasortalinni, ass. pisiniarfinni imaluunniit pisortat allaffiini sulit unammilligassaqassaaq.

NIIK aamma inuit innarluutillit peqatigiiffii kiisalu Inuit Innarluutillit Oqaaseqartartuat oqaloqatigaakka, pisariaqartitaat kissaataallu tusarusukkakkit. Malugequara suliniutit aallartinneqareersimasut.

Kalaallit Tusilartut Kattuffiata KTK-p siulittaasua Lisa Nielsen ataatsimeeqatigisimavara, tassanilu tusilartut inuiaqatigiitsinni immikkut unammilligassaqarnerat aamma tusaasaqarsinnaasunut atugassarititat assigalugit inuuneqarnissaminut amerlasuunik aporfissaqarnerat eqqartorpavut. Suliniut pisariaqartitat

suussusilernissaannut aamma suliaqarfimmi suliniutitigut naleqquttunngorsaanissamut sinaakkusiisinaasut periarfissaqarnerisq misissorneqarnissaa naatsorsuutigineqassaaq.

2020-mi Tilioq, Pissassarfik aamma NIKK ersinngitsumik innarluutillit pillugit paasititsiniaaneq pillugu suleqatigiilerput. Tamanna pivoq sapaatip akunneranut 41-mut atatillugu, taanna ukiumoortumik sapaatip akunneraavoq innunik innarluutillinnik ukkataqarfiusoq.

Naalakkersuisut attuumassuteqarnerusumik paasititsiniaanermik suliaqarnermik aallaartitsisoqarsinnaanersooq misissorniarpaat.

Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqaatigiissutaata malinneqarnissaanut iliuusissatut pilersaarut 2024-2034 ersinngitsumik innarluutillit pillugit immikkut ukkataqanngillat, suliniutilli arlallit innut innarluutillinnit atorqeersinnaapput. Iliuusissatut pilersaarutip atulersinnissaanut atatillugu inuit ersinngitsumik innarluutillinnut aporfiaanermut suliniutit ukkatarineqarnerunissaat sulissutigissavara.

Tarnimikkut napparsimasunut pinasuartumik nakorsiartarfeqalernissaaq pillugu suliaqarnermik anguniagaavoq inuit ersinngitsumik innarluutillit peqqinnissaqarfimmut attaveqarsinnaanerat pitsaanerulersinnissaa.

Inuit innarluutillit tapersersorneqarnissaannut inatsimmut tunngatillugu pilersaarutaavoq inatsisartut inatsisaata pioreersup iluarsaannissaa, angajoqqaat innarluutillinnik meerallit, tapersersorneqarnissaminnik pisariaqartitsisut, akissarsiaqarnikkut taartisiaqartinneqarlutik tapersersorneqarsinnaanerat siunertarlugu, taamaallutik suliffiup sivilissusianik sivilinnerusumik sulisalersinnaallutik aamma akissarsiamikkut taartisiaqarsinnaallutik.

2. Ersinngitsumik innarluutillit atugaannik pitsanngorsaaniarnermi aporfissaasinaasut annerit suuppat?

Akissut: Aporfiusartut annerpaat sorliunersut pillugit tassani apeqqutaavoq ersinngitsumik innarluuteqarneq qanoq ittoq pineqarnerisooq. Kisianni aporfik ataatsimoorussaaq tassaavoq, innarluutip ersinngitsuunera pissutigalugu, inuit ersittumik innarluutillit aamma inuit ersinngitsumik innarluutillit akornanni naapeqatigiinnerni paatsoornernik imaluunniit paaseqatigiissinnaannginnernik malitseqarsinnaasarnera. Tamatumalu kingunerisinnaavai naligiinngitsumik atugaqarnermik pilersitsineq, ass. ilinniartitaanermut, peqqinnissamut, ikorsiisarnermut il. il., aammalu pitsaasumik inuuneqarnissamut akornutaasunik. Ersinngitsut ersarissarneqassapput aamma ersinngitsumik innarluutit pillugit ilisimasat siaruarterneqassallutik, taamaallutik inuit ersinngitsumik innarluutillit innuttaasut allat naligalugit inooqataasinaaqullugit.

3. Naalakkersuisut ersinngitsumik innarluutillit atugaannik pitsanngorsaaniarnermi innersuussutinik naammattunik najoqqutassaqarpas?

Akissut: Naalakkersuisut inuit innarluutillit tapersersorneqarnissaannut inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut piareersarpaat, tassani innut innarluutillinnut pissutsit, ersinngitsumik innarluutillinnut pissutsit atugassarititaasut ilanngullugit, pitsanngorsarneqassapput.

Tamatuma saniatigut Naalagaaffiit Peqatigiit Inuit Innarluutillit pillugit ataatsimiititaliaat 2024-mi arlalinnik innersuussisimavoq, taakkunani ilaatigut tusilartunut pitsanngorsaatit ukkatarineqarlutik.

Naqinnernik ilisarsisinnaannginneq ersinngitsumik innarluutaavoq, taannalu annerusumik eqqumaffigineqalersimavoq. Ilinniartitaanermut pilersaarut 2025-mi ima allassimavoq:

Kalaallit Nunaanni meeqqat atuartut naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsut pillugit suliniut Aqutsisoqarfimmi immikkut ilisimasallit atuartut naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsut siusinnerusukkut paasineqartarnissaat siunertaralugu misissuinermi atortunik ilisimatusarnikkut tunngavilinnik inerisaaleruttorput, taakkununga ilanngullugu App-imik inerisaallutik. Suliaq Kalaallit Nunaanni atuarfinnik, Københavns Universitetimi ilisimatusartunik kommuninillu arlalinnik suleqateqarluni ingerlanneqarpoq. Angusat ilaatigut App-eqarnissamut, ilinniartitsinissamut ilitersuutissamut atuarfinnulli inassuteqaatissanut tunngaviliissapput.

NIK, inuit innarluutillit peqatigiiffii arlallit aamma Inuit innarluutillit Oqaaseqartartuat ingerlaavartumik innersuussuteqartarsimapput.

Naalakkersuisut taamaallutik innunut ersittumik innarluutilinnut aamma innunut ersinngitsumik innarluutilinnut pissutsit pitsanngorsaaviginissaannut pitsaasumik tunngavissaqarput.

4. Nunatsinni ADHD qanoq atugaatiginersooq kisitsisaatigineqarpa?

Akissut: Inuit innarluutillit pillugit suliaqarfik pillugu nalinginnaasumik paasissutissanik amigaateqartoqarpoq, matumani ADHD pillugu. Tamatumunga ilaatigut tunuliaqutaavoq, aaqqissuulluakkamik nalunaarsuisoqartannginnera aamma kommunit isumaginninnermut ingerlatsivianni inuit innarluutillit pillugit sulianut digitaliserikkamik aaqqissuussisoqarsimannginnera.

ADHD tassaavoq ineriartornermi akornut, tassani suussutsit tassaagajullutik: Aallussisinnaanermut akornuteqarneq, ingasattumik pissusilersortarneq aamma eqqarsaqaarani pinasuartarneq. Suussuseq ADHD taamaallaat tarnimikkut nappaatillit nakorsaannit suussusilerneqarsinnaavoq. Taaguut ADHD assigiinngitsunik ajornartorsiuteqarnermut suussutsinut taaguutaavoq, meeraanermi aallartittartunik aamma angerlarsimaffimmi, atuarfimmi aamma paaqqinnittarfimmi ajornartorsiortitsinnaasoq, kiisalu kingusinnerusukkut inersimasuunermi ilinniagaqarnermik ingerlataqarnermut, sulinermi pissutsinut aamma inooqataanikkut atassuteqaatinut kinguneqartitsinnaasoq.

ADHD pillugu imaluunniit nunatsinni ADHD qanoq annertutigisumik atugaatiginersooq pillugu Naatsorsueqqissaartarfimmi imaluunniit kalaallit kommuniini kisitsisitigut paasissutissaqanngilaq. Taamaattorli meeqqat ADHD-llit pillugit killilimmik annertussusilinnik paasissutissanik peqartoqarpoq, tassami ulloq unnuarlu neqerooruteqarfik Gertrud Rasks Minde meeqqanut 6-18-inik ukiulinnut 15-inut inissaqarmat, meeqqanut sumiginngaasimasunut aamma inuusuttunut tarnimikkut innarluutilinnut, ADHD-linnut aamma taakkununga ilaasumik siusissukkut misigissutsimikkut ajoquserneqarsimallutik ajornartorsiutilinnut. Meeqqat taakkua taamaallutik innarluuteqarput, peroriartornerminni immikkut tapersorsorneqarnissamik pisariaqartitsiffiusunik.

Peqqinnissamut aqutsisoqarfimmit paasissutissat ataaniittut pissarsiarineqarsimapput, taakkulu annertussutsimik takutitsipput.

Maannakkut meeqqat inuusuttullu 100-t missaaniittut tarnip nakorsaanit misissorneqarnissamut nalilersuiffigineqarnissamullu utaqqisuniipput. Taakkunannga ADHD-qarneq pillugu immikkut pasitsaassisimaneq, aamma tassunga peqatigitillugu ajornartorsiuteqarneq pillugit innersuussinerit 30-t missaat attuumassutillit. Meeqqat qasserpiaat, maanna ADHD pillugu qulaajaaffigineqarlutik misissuiffigineqartut kisitsisaat oqaatigineqarsinnaanngillat, suussusiliineq aatsaat qulaajaanerup innerneratut aalajangiunneqarsinnaammat.

Meeqqat inuusuttullu katillugit 250-it missaat katsorsarneqarnissamut, nakkutilliiffigineqarnissamut imaluunniit misissorneqarnissamut utaqqisuniipput. 90-it missaat ADHD-mik suussusilerneqarsimapput aamma nakorsaatiniq katsorsarneqarlutik ukiullu affakkaarlugit misissuiffigineqarnissamut aggersarneqartarlutik.

Maanna inersimasut 400-t missaat tarnip nakorsaanit ADHD-qarsinnaanermik suussusiliiffigineqarnissamik misissorneqarnissamut utaqqisunut nalunaarsorneqarsimapput. Maanna inersimasut 250-it missaat ADHD-qarnermut nakorsaatiniq katsorsarneqarnermik ingerlatsiffigineqarput.

Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik aamma Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik aperisimavagut, inuusuttut ilinniagaqarnerminni imaluunniit utaqqiisaasumik Danmarkimiinnerminni ADHD-mik suussusilerneqarsimasut amerlassusaat pillugit ilisimasaqarnersut. Ilisimatitsipput taamaattunik paasissutissanik peqaratik.

Naggataarutaasumik:

Inuit innarluutillit – ersittumik aamma ersinngitsumik innarluutillit pissutsit atugarisaasa pitsanngorsarnissaat pillugu kommunit namminersorlutillu oqartussat akornanni suleqatigiinnerup patajaallisaaffigineqarnissaa pillugu soqutiginnineq annertooq nalinginnaasooq misigaara.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Anna Wangenheim

Peqqissutsimut inunnullu Innarluutilinnut Naalakkersuisoq